

अर्धवार्षिक वाढदिवस

बालकांचे आयुष्यमान उंचाविण्यासाठी महाराष्ट्रात मुलांचे ६ महिने पुर्ण झाल्यावर अर्धवार्षिक वाढदिवस साजरा करण्याची नाविण्यपूर्ण संकल्पना साकार होत आहे. पहिल्या सहा महिन्यापर्यंत बाळाची भुक् आईच्या दुधावर भागते. मात्र बाळ सहा महिने पुर्ण झाल्यावरचा काळ त्याच्या जीवनातील अत्यंत महत्वाचा टप्पा असतो. कारण याच कालावधीनंतर त्याला आईच्या दुधासह वरचा आहार सुरु करण्याची वेळ आलेली असते.

बालकांच्या आहाराबाबत समाजामध्ये बऱ्याच चुकीच्या समजूती आहेत. काही माता तिसऱ्या, चौथ्या महिन्यातच वरचा आहार सुरु करतात, जो त्या वयात बालकांना पचत नाही. याउलट काही माता ८-९ महिन्यापर्यंतही वरचा आहार सुरु करीत नाही. बाळाला दात आले नाही म्हणून वरणाचे पाणी, भाताचे पाणी, चहा, बिस्किटे असा पातळ आहार दिला जातो. अशा वरच्या आहारात पाण्याचे प्रमाण जास्त असल्यामुळे बालकाचे फक्त पोट भरते. पण बालकाच्या बौद्धिक आणि शारीरिक वाढीसाठी लागणारे आवश्यक उष्मांक व इतर सर्व घटक मिळत नाही. त्यामुळे बालकाचे व्यवस्थित पोषण होत नाही. परिणामी बाळाचे कमी वजन होऊन तो कुपोषणात जातो. कुपोषणामुळे बालकांची रोगप्रतिकारक शक्ती कमी होऊन त्याच्या जीवनास धोका संभवतो. वरचा आहार केव्हा सुरु करावा, त्यात काय द्यावे, बऱ्याच माता किंवा कुटुंबामध्ये हे माहित नसल्यामुळे त्याचे परिणाम बालकाला आपल्या आयुष्यात भोगावे लागतात. पुरक आहारासंदर्भात काही ठोस उपाययोजना करण्यात यावी, यावर विचार केला गेला. या विचारातून अर्धवार्षिक वाढदिवस साजरा करण्याची संकल्पना पुढे आली.

ही नाविण्यपूर्ण संकल्पना राबविण्यासाठी एकात्मिक बाल विकास प्रकल्प लातूर, औरंगाबाद, अहमदनगर सारख्या जिल्ह्यांनी प्रथम पुढाकार घेतला. या जिह्यातील अंगणवाडी कार्यकर्त्यांनी माता बैठकांमध्ये मातांना पुरक आहाराचे महत्त्व समजावून सांगितले. त्याची घनता व वारंवारतेबद्दल सांगितले. कुटुंबातील सदस्यांना गृहभेटीच्या माध्यमातून समुपदेशन करण्यात आले. मातांना घरगुती स्वच्छतापुर्वक मऊसर आहार बनविण्याचे प्रात्यक्षिक करून दाखविण्यात आले. या प्रक्रियेमुळे बालकांच्या पोषणस्थितीमध्ये अपेक्षित सुधारणा दिसून आली. त्यामुळे या जिल्ह्यातील प्रत्येकच अंगणवाड्यांमध्ये अर्धवार्षिक वाढदिवस साजरा करण्याची परंपरा सुरु झाली. आता ही संकल्पना एक लोकचळवळ म्हणून उभी झाल्याचे दिसून येत आहे.